

Oslo tingrett - RG-2002-912 (141-2002)

Instans	Oslo tingrett - Dom.
Dato	2002-03-18
Publisert	RG-2002-912 (141-2002)
Stikkord	Familierett. Tvangsekteskap. Ekteskapsloven § 16 tredje ledd.
Sammendrag	<p>A (mann), som er født i Tyrkia og har bodd i Norge fra han var 11 år, inngikk da han var 22 år gammel ekteskap i Tyrkia med sin tremenning B, som da var 16 år og 10 måneder. 3-4 uker etter bryllupet reiste A tilbake til Norge. Han anla ugyldighetssøksmål i forbindelse med at B kom til Norge året etter. A og B nedla i retten sammenfallende påstand om at ekteskapet kjennes ugyldig. Retten tok påstanden til følge. Lagt til grunn at A hadde vært utsatt for et sterkt og kontinuerlig press som han ikke var i stand til å stå imot, og at han etter all sannsynlighet også ble utsatt for både trusler og fysisk maktbruk fra farens side. - Søksmålsfristen på 6 måneder i ekteskapsloven § 16 fjerde ledd ansett overholdt. A ble det første året etter ekteskapsinngåelsen boende hos sine foreldre, og han befant seg da i samme tvangssituasjon som tidligere.</p>
Saksgang	Oslo tingrett i sak TOSLO-2001-11987A/25.
Parter	A (advokat Dag Holmen) mot B (advokatfullm. Hanne Kristensen).
Forfatter	Tingrettsdommer Terje Alfsen.

Saken gjelder krav om at et ekteskap som hevdes å være inngått under tvang, skal kjennes ugyldig.

Sakens bakgrunn er følgende:

A ble født i Tyrkia *.*78. Han er yngst av fem søsken. Hans far kom i Norge i 1987, og i 1989 kom resten av familien etter. De har alle bodd her siden. A har bosettingstillatelse i Norge. Familien hører til den kurdiske folkegruppen. Mellom 1989 og 1999 var A på ett besøk i hjembyen i Tyrkia; det var i 1994.

I nabohuset til familien i hjembyen bodde blant annet B, født *.*83. Hun var datter av en fetter av A's far og altså tremenning av A. Han hadde kjent henne fra hun var liten.

Sommeren 1999 ble A og B forlovet i hjembyen i Tyrkia. Det ble arrangert forlovelsesfest (hvor A ikke deltok). Etterpå vendte A tilbake til Norge.

Den 27.06.2000 ble det inngått ekteskap i samme by mellom de to, med påfølgende bryllupsfest. B var på dette tidspunkt 16 år og 10 måneder gammel. De nygifte bodde sammen 3-4 uker etter bryllupet. Begge har forklart at de hadde seksuelt samkvem noen ganger i denne perioden. Etterpå reiste A tilbake til Norge. B ble boende hos sin egen familie. Hun måtte vente til hun fylte 18 år før hun kunne søke om oppholdstillatelse i Norge med hjemmel i reglene om familiegjenforening.

Dette året fortsatte A å bo hjemme hos sine foreldre, slik han alltid hadde gjort. Da tiden for B's ankomst nærmet seg, tok A kontakt først med ORKIS (Oslo Røde Kors Internasjonale Senter) og deretter med «Selvhjelp for flyktninger og innvandrere» (Selvhjelp). Med bistand fra sistnevnte inngav han 24.08.2001 anmeldelse mot begge sine foreldre for vold og trusler. Han forklarte også at forlovelsen og ekteskapet med B var skjedd ved tvang, meget mot hans ønske. Dagen før hadde A flyttet hjemmefra, og han har senere ikke truffet sine foreldre.

Foreldrene ble pågrepet av politiet og forklarte seg. De bestred alle anklager og erkjente ingen tvang. Noen dager deretter ba A om at anmeldelsen ble lagt i bero. Saken ble noe senere henlagt av politiet etter bevisets stilling.

Side 913

B kom til Norge i september 2001. Hun ble møtt av en onkel og hans familie samt en søster av A. B fikk nå vite at A var flyttet hjemmefra og ikke ønsket et ekteskap med henne. Hele tiden siden har hun bodd hos sin onkel.

Med bistand fra Selvhjelp fikk A kontakt med advokat. Den 26.11.2001 anla han søksmål mot B med påstand om at ekteskapet skulle kjennes ugyldig, idet ekteskapet var inngått under tvang.

Saksøkte ved sin advokat inngav 14.01.2002 tilsvarende påstand (punkt 1).

Hovedforhandling ble holdt 11.03.2002. Begge parter møtte sammen med sine prosessfullmektiger, og avgav forklaring. Det ble avhørt tre vitner og foretatt dokumentasjon som vist i rettsboken.

Saksøkeren, A, har i det vesentlige gjort gjeldende:

Han har aldri ønsket å gifte seg med B. Hun hadde heller ikke lyst til å gifte seg med ham. Så vel forlovelsen som det påfølgende ekteskap fant sted som følge av enighet mellom foreldrepårene og ikke som resultat av hva de to ønsket. De var brikker i andres spill. A var fra første stund mot at han skulle bli gift med B. Men foreldrene utøvet kontinuerlig press mot ham, så sterkt at det ikke var mulig for ham å stå imot.

Det press A ble utsatt for, må ses i sammenheng med den kulturelle situasjonen han befant seg i, med bakgrunn i en kultur med sterk æreskodeks. Han ble utsatt for press og trusler og endog vold, slik at han aldri våget å nekte på noe avgjørende punkt. A håpet hele tiden å overtale foreldrene til å la ham slippe, men lyktes aldri med det. Det var aldri noen reell mulighet til å komme ut av situasjonen.

A ble med andre ord tvunget til å inngå ekteskapet med B ved rettsstridig adferd (fra foreldrenes side). Dette gir grunnlag for å kreve ekteskapet kjent ugyldig, jf ekteskapsloven § 16 tredje ledd. Vi har her å gjøre med et klassisk tilfelle av tvangsekteskap.

Søksmål er reist i tide, jf seksmånedersfristen i § 16 fjerde ledd. Tvangen mot A opphørte nemlig ikke før han flyktet hjemmefra i august 2001. Før han brøt med familien var det helt umulig for ham å foreta seg noe. Han var heller ikke klar over at han hadde noen reell valgmulighet, før han samme sommer kom i kontakt med

Selvhjelp. Man kan ikke si at tvangssituasjonen opphørte før et reelt alternativ forelå. Det er i denne forbindelse vist til dom inntatt i RG-1999-449.

Subsidiært anføres at søksmålet iallfall må anses reist i tide dersom man betrakter det fra B's synsvinkel, jf at hun har nedlagt sammenfallende påstand.

Saksøkeren har lagt ned slik påstand:

- «1. Ekteskap inngått 27.06.2000 mellom A og B kjennes ugyldig.
2. A, eventuelt det offentlige og A, tilkjennes sakskostnader.»

Saksøkte, B, har i det vesentlige gjort gjeldende:

Saksøkte vil som nevnt nedlegge sammenfallende påstand (punkt 1) med saksøkeren. Hun vil imidlertid presisere at hun ikke ville ha gått til sak på egen hånd, men nå er hun tvunget inn i saken og pliktig til å fortelle sannheten. En jente oppvokst i kurdisk miljø i Tyrkia, og som aldri har flyttet hjemmefra, er vant til å adlyde sine foreldre. Noe annet ville

Side 914

kunne få alvorlige følger for henne. Foreldrene bestemte alt, det var slik det var. Dessuten er det her tale om meget konservative familier.

Med sitt kjennskap til A, er B ikke i tvil om at han aldri hadde lyst til å forlove seg eller gifte seg med henne, men ble presset til dette. Selv hadde hun heller ikke særlig lyst. Hun syntes at hun var altfor ung til å gifte seg, og hun trodde heller ikke at A var rett mann for henne. Etter norsk målestokk ble også hun tvangsgiftet. Men selv om A hadde virket lite glad over å treffe henne eller snakke med henne, kom det som et sjokk da hun etter ankomst til Norge fikk vite at han ikke ønsket å være gift med henne. Dette er hun nå nødt til å ta til etterretning.

Saksøkte er enig i at tvangen for A's vedkommende ikke opphørte før i sommer. Lovens seks måneders frist er derfor oppfylt. For B's vedkommende har tvangen aldri opphørt.

Saksøkte har lagt ned slik påstand:

- «1. Ekteskap inngått den 27.06.00 mellom A og B kjennes ugyldig.
2. A dømmes til å betale B sakens omkostninger.»

Retten bemerker:

Saken er korrekt anlagt i Norge, med hjemmel i tvistemålsloven § 419a nr. 2.

Det anses ikke tvilsomt at ekteskapsloven § 16 tredje ledd også kan anvendes på ekteskap inngått i utlandet. Dette er klart forutsatt i bestemmelsens forarbeider samt i Holmøy/Lødrups kommentar til ekteskapsloven (utgave 2001), side 95. I og med at den ene av partene, som her, er fast bosatt i Norge, skal den ellers vanlige forståelse av nevnte bestemmelse legges til grunn ved avgjørelsen. Saken skal altså vurderes på samme måte som om begge ektefellene bor fast i Norge.

I følge § 16 tredje ledd kan hver av ektefellene få kjent ekteskapet ugyldig, dersom hun eller han «er blitt tvunget til å inngå ekteskapet ved rettsstridig adferd».

Forarbeidene til loven overlater til rettspraksis å trekke opp linjene for når forhold nevnt i bestemmelsen kan føre til ugyldighet. Noen rettspraksis av betydning vites imidlertid ikke å foreligge foreløpig. Som nevnt av Holmøy/Lødrup (side 95) er det likevel klart at bestemmelsen omfatter både fysisk og psykisk tvang. Det må etter deres mening videre foreligge et meget sterkt press som (i alminnelighet) er egnet til å skape alvorlig frykt. Tvangen må dessuten ha vært rettsstridig og etter norsk oppfatning være utilbørlig. Ugyldighetsregelen anses endelig å ha videre rekkevidde enn straffeloven § 222. Retten kan i all hovedsak slutte seg til de to forfatteres forståelse av § 16 tredje ledd.

Allerede før han hadde nådd puberteten, fikk A av foreldrene vite at den noen år yngre B var utsett til hans fremtidige ektefelle. Det går som en rød tråd gjennom A's forklaringer til retten, til politiet og til dem han søkte råd hos, at han aldri hadde godtatt denne tanken og gav uttrykk for det overfor foreldrene gang på gang. Hans

mening om saken var forsterket på tiden for forlovelsen; nå hadde han nemlig også fått seg fast kjæreste i Norge. Også B var klar over at A ikke hadde lyst til å gifte seg med henne. A's foreldre var imidlertid urokkelige.

På bakgrunn av det som er fremkommet i saken, finner retten det lite tvilsomt at A ble utsatt for et sterkt og kontinuerlig press som han ikke

Side 915

var i stand til å stå imot. Etter all sannsynlighet ble han også utsatt for både trusler og fysisk maktbruk fra farens side. A fryktet for konsekvensene dersom han ikke gjorde som faren sa. Retten finner etter bevisførselen at det var grunn til alvorlig frykt, og at foreldrenes opptreden - etter norsk rettsoppfatning - må anses som rettsstridig og utilbørlig.

Vilkårene for å få kjent ekteskapet ugyldig anses etter dette å være til stede, jf ekteskapsloven § 16 tredje ledd.

Søksmål må i alminnelighet være reist innen seks måneder etter at saksøkeren er blitt fri for tvangen, jf § 16 fjerde ledd. A som nevnt boende hos sine foreldre det året som fulgte etter ekteskapsinngåelsen. Retten finner det etter bevisførselen rimelig klart at han da fremdeles befant seg i den samme tvangssituasjonen som tidligere. Av frykt for hva foreldrene kunne komme til å foreta seg overfor ham, våget han på ingen måte å ta skritt til oppløsning av ekteskapet. Det var utenkelig at de ville godtatt noe slikt. Søksmålet må etter dette anses anlagt i tide.

Saksøkerens hovedpåstand, som saksøkte har sluttet seg til, tas etter dette til følge.

På bakgrunn av sakens art og partenes sammenfallende hovedpåstand finner retten at hver av partene bør bære sine saksomkostninger.

Domsslutning:

- 1. Ekteskap inngått 27.06.2000 mellom A og B kjennes ugyldig.*
- 2. Hver av partene bærer sine saksomkostninger.*